

MOLIÈREN LUULOSAIRAS

ENNAKKO- JA TARKKAILUTEHTÄVÄT

1. Perehdy ennen esitystä tietoihin aikakaudesta ja kirjailijasta sekä karnevalismista ja commedia dell'artesta. Ennakoi ennen esityksen näkemistä, millainen Kansallisteatterin *Luulosairas* on, ja tee arvauksistasi viisi väitettä. Arvioi esityksen nähtyäsi, miten oikeaan ennakkointisi osuivat.
2. Perehdy ennen esitystä tietoihin aikakaudesta ja kirjailijasta sekä karnevalismista ja commedia dell'artesta. Mitä aikakaudelle tyypillistä löydät näytelmästä? Mitä karnevalismin piirteitä näytelmässä on? Mitä commedia dell'arten hahmoja ja muita piirteitä tunnistat näytelmästä? Miten näytelmä ja Molièren kohtalo kietoutuvat yhteen?
3. Taidehistoriallisesti Luulosairas sijoittuu barokkiaikaan (http://www.teatterimuseo.fi/skene/historiaa/nayttamo_barokki.php). Mitä ajalle tyypillisiä tyylipiirteitä löydät lavastuksesta ja puvustuksesta? Mitä selkeästi barokkiajan tyylistä poikkeavaa löydät puvuista? Toinnetten puku on erityisen monipuolinen, mitä erilaisia rooleja ja toimintoja hänen pukunsa näytelmän aikana ilmentää?

KLASSISMI

Lue oppikirjastasi tai jostakin muusta tietolähteestä aluksi klassismin aikakauden perustiedot. Joissakin tehtävissä on hyödyllistä tietää myös karnevalismista ja commedia dell'artesta, joista on ohessa tietolaatikat.

KARNEVALISMI

Venäläisen kirjallisuudentutkijan Mihail Bahtinin (1895-1975) karnevalismi-käsite juontaa juurensa keskiajan karnevaaliperinteeseen. Kaikissa

kulttuureissa tunnetaan nauru ja häpäiseminen; joskus jumalatkin pudotetaan jalustaltaan ja sankareista tulee naurettavia. Karnevalismi tarkoittaa siis valtasuhteiden nurinkääntöä, ja karnevaalissa nautinto syntyy alistettujen saavuttamasta hetkellisestäkin valta-asemasta. Karnevaalin lähtökohtana on kaiken kääntyminen pääläelleen: virallinen kulttuuri ja karnevalisoitu kulttuuri ovat silloin vastakkain.

Karnevaalinauru kohdistuu auktoriteetteihin mutta myös naurajaan itseensä. Nauraminen kyseenalaistaa vallitsevat käsitykset. Keskiajan *commedia dell'arte* -näytelmissä pyritään karnevalismin tavoin kyseenalaistamaan valtakulttuuri.

Karnevalistisuus ilmenee teoksissa muun muassa niin, että esityksissä siirrytään lajityypistä toiseen. Myös henkilöhahmot voivat muuttaa koko ajan muotoaan ja identiteettiään. Karnevalistisia piirteitä on nähtävissä muun muassa parodioissa. Komediat ja satiirit ovat myös esimerkkejä nykyajan karnevalismista.

Lisätietoja ja lähteet: Bahtin, Mihail 1965/1995: *Francois Rabelais – Keskiajan ja renessanssin nauru*. Kustannus Oy Taifuuni.

Wikipedia

COMMEDIA DELL'ARTE

Commedia dell'arte (ammattikomedia, taitokomedia, vapaasti suomennettuna ammattilaisten esittämä näytelmä) on lähtöisin Italiasta, josta se sitten levisi kaikkialle Eurooppaan. Kiertävien ja ammattilaistuneiden seurueiden esittämänä sitä nähtiin ainakin 1500-luvulta 1700-luvulle; vanhimmat kirjalliset viittaukset siihen ovat vuosilta 1545 ja 1568.

Commedia dell'artessa näyttelijöillä oli vakiohahmot, joita he muuntelivat jonkin verran. Heillä oli myös ennalta valmisteltuja juoni- ja kohtausrunkoja, joiden pohjalta kulloisetkin esitykset improvisoitiin. Hahmojen suhteet toisiinsa ovat esityksestä toiseen samanlaiset, ja esittäminen oli hyvin kehollista, sillä ryhmät saattoivat kierrellä eri kielialueilla.

Commedia dell'arten taustalla ovat todennäköisesti antiikin Kreikan atellaanikomediat ja keskiaikainen karnevalistinen perinne. Alkuun commedia dell'arte on ollut kansanomaista, arvaamatonta ja häpeilemättä naurattavaa teatteria, jota esitettiin kaupunkien toreilla, joissa yleisönä oli tavallinen kansa. Kun ryhmien ammattitaito kasvoi, esityksiä nähtiin myös hoveissa, joten juoniin otettiin mukaan enemmän rakkautta ja fantasia-aiheita ja esitystapaa siistittiin. Tärkein commedia dell'arte -perinteestä ammentanut näytelmäkirjailija on Molière.

Hahmot ovat eri luonteiden, ammattikuntien, yhteiskuntaluokkien ja alueiden edustajia, ja ne voidaan jakaa kolmeen pääryhmään: palvelijat (i zanni), vanhukset (i vecchi) ja rakastavaiset (gl'innamorati). Huumoria siis saadaan vastakohtista rikas - köyhä, herra - palvelija ja vanha - nuori. Naiset ovat mukana rakastettuina, palvelijattarina tai parittajaeukkoina, mutta eivät äiteinä ja emäntinä, minkä taustalla arvellaan olevan katolisen kulttuurin voimakas äitiyden tabu. Myös papisto, aatelisto ja kuninkaat jätettiin esityksissä pilkan ulottumattomiin, joten vallanpitäjiä niissä edustavat vain porvarit, oppineet ja upseerit - teatteri on aina riippuvaista maksajista ja yleisöstä.

Hahmot olivat tunnistettavissa naamioista, vaatteista ja puhetavoista. Monien hahmojen yhteyteen liittyy myös vakiintunut vitsi- ja temppuaineisto, kuten Il Capitanon kehuskelupuhe tai Pantalonen serenadi.

Harlekiini (Arlecchino, Harlequin) on esityksen dynamo, joka vastaa yleisestä rytmityksestä. Juonen kuljettamisen kannalta tämä palvelijahahmo ei ole keskeinen. Hahmon komiikka perustuu akrobatiaan, arvaamattomuuteen ja häilyyteen. Aluksi Harlekiinin asuna oli puolipitkä takki ja vaaleat housut, joissa oli paljon paikkoja. Sittemmin paikat muuttuivat salmiakkiruuduiksi.

Brighella on eri ammateissa toimiva vetelehtijä, joka on aina valmis pahantekoon ja huijauksiin. Molièren Sganarelle on tunnetuimpia variaatioita tästä hahmosta.

Pulcinella on laihakinttuinen, kaljamahainen typerys ja jaarittelija, usein itsekin vanhapoika.

Pantalone on karnevalistisen naurun ensisijainen kohde: rikas, seniili ukko, jolla on kumara ryhti ja kankeat liikkeet ja joka hengästyy helposti ja on usein vähällä kuolla. Esityspaikasta riippuen hahmo saattoi olla hyvinkin rivo; karnevaalien ja toriesitysten Pantalonnella seisoa aina. Myöhemmin hahmosta kehittyi kunniallisempi vanhus. Molièren näytelmien Orgon, Gorgibus ja erityisesti *Saiturin* päähenkilö Harpagon ovat paljon velkaa tälle hahmolle.

Il Dottore on kuuluisa oppinut, kaikkien tiedekuntien kasvatti Bolognan yliopistosta. Hän esiintyy kaikkien alojen asiantuntijana ja lausuntoautomaattina.

Il Capitano on tyhmänylpeä, möykkäävä kapteeni, joka mahtailee urotöillä ja yrittää jatkuvasti tehdä vaikutuksen naisiin mutta on todellisuudessa pelkuri. Hahmon muunnelmiin kuuluu myös Scaramouche, jota esitti taitavasti Molièren esikuva Tiberio Fiorelli.

Lähteitä ja lisätietoja:

Pentti Paavolainen: Eurooppalaisen teatterin historiaa (saatavilla maksua vastaan Teakin virtuaaliyliopistosta)

Wikipedia

http://muhi.siba.fi/muhi/bin/view/Articles/klas_koom_oop_ita1?s

MOLIÈRE

Molière oli ranskalainen klassismin aikana elänyt teatterin monitoimimies, jonka me tunnemme lähinnä näytelmäkirjailijana. Oikealta nimeltään hän oli Jean-Baptiste Poquelin.

Molière syntyi 15.1.1622. Hänen isänsä oli hoviverhoilija, joka sai myös kuninkaan kamaripalvelijan arvonimen. Jean-Baptiste opiskeli Clermontin jesuiittalyseossa, jota pidettiin aikansa parhaana kouluna. Hän oli siis laajasti sivistynyt, ja hänellä oli kontakteja ylimystöön.

Molièrestä piti tulla lakimies, mutta teatteri vei hänet mukanaan. 21-vuotiaana hän rakastui näyttelijätär Madeleine Béjartin ja perusti yhdessä tämän perheen ja ystäväpiirinsä kanssa teatteriseurueen, jonka he nimesivät Loistavaksi teatteriksi (L'illustre Théâtre). Ilmeisesti ainoastaan Madeleine osasi näytellä, joten lipputuloja ei juurikaan tullut ja vuonna 1645 ryhmä oli konkurssissa ja joutui sulkemaan teatterinsa Pariisissa. Isä Poquelin maksoi takuut, jotta poika pääsi velkavankeudesta.

Ryhmä ei lannistunut, vaan lähti kiertämään maaseutua. 13 vuotta kiertueaikaa opetti ammattitaitoa, ja jäsenet alkoivat löytää itselleen sopivimmat hahmot. Molière kehitteli commedia dell'arten Brighellan pohjalta itselleen Sganarelle-hahmon, joka oli välillä kyyninen, välillä imelän tunteellinen terävä-älyinen huijari, joka ryhtyy toimeen vasta, kun kukkaro on tyhjä.

Vuonna 1653 ryhmä asettui Lyoniin ja pääsi Contin ruhtinaan suojelukseseen. Seurue jäi Lyoniin vuoteen 1657 saakka, ja tänä aikana Molière kirjoitti ilmeisesti ensimmäisen kerran itse ohjelmistoa, komediat *Sekopää* (*L'Étourdi*, 1654) ja *Rakastunut kiusankappale* (*Le Dépit amoureux*, 1656). Vuonna 1658 Loistava teatteri palasi Pariisiin ja pääsi kuninkaan veljen, Monsieur'n seurueeksi. Ludvig, tuleva Aurinkokuningas, näki ryhmän esityksen *Rakastuneesta kiusankappaleesta* ja Pierre Corneillen tragediasta *Nicomède* ja päätti antaa seurueen käyttöön niin sanotun Petit-Bourbonin salin, Pariisin parhaan teatteritilan, vuoroilloiksi italialaisen seurueen kanssa. Italialaisryhmää johti Molièren entinen opettaja Scaramuccia, ja teatterin lavastuksen oli suunnitellut merkittävä italialainen lavastaja Giacomo Torelli.

Seuraavana vuonna Molière kirjoitti komedian *Sievistelevät hupsut* (*Les Précieuses ridicules*), joka ilkkui "presioösejä", markiisitar de Rambouillet'n kirjallisen salongin daameja. Markiisittaren sininen salonki oli ajan merkittävin älykköjen kokoontumispaikka Pariisissa, mutta houkutteli toki myös harrastelijakynäilijöitä ja muutakin ylhäisöä. Pilkka osui niin taitavasti, että ensiesitystä seuraavana päivänä näytelmä kiellettiin. Molière hankki riittävän mahtavia tukijoita ja muokkasi komediaansa hiukan, ja parin viikon kuluttua

esitykset taas sallittiin. Kaikki halusivat nähdä salonkien seurapiirejä irvailevan näytelmän, ja se sai valtaisan suosion ja merkitsi Molièren läpimurtoa.

Myöhemminkin Molièren näytelmät keräsivät vihamiehiä. *Sganarelle eli petetyksi itsensä kuvittelema aviomies (Sganarelle ou le Cocu imaginaire, 1660)* suututti kauppakortteleitten kunnolliset porvarit. *Naisten koulun (L'Ecole de femmes, 1662)* jälkeen ilmaantui monia, jotka arvelivat pilkatun päähenkilö Arnolphen esittävän juuri heitä. Lisäksi kateus menestyvää nuoren Aurinkokuninkaan suosikkia kohtaan oli valtaisaa ja aiheutti kritiikkien vyöryn.

Pahempaa oli vielä tulossa: vuonna 1664 Molière esitti kolme näytöstä vielä keskeneräisestä näytelmästäään *Tartuffe* kuninkaalle ja hoville. Näytelmän vastenmielinen nimihenkilö on huijari ja valehtelija, ilmiantaja ja vakooja, liehittelijä ja vaimojen viettelijä - ja kirkonpalvelija, joka siteeraa ahkeraan Pyhää kirjaa. Kaupungin arkkipiispa vaati kuningasta kieltämään näytelmän välittömästi. Kielletty näytelmä levisi kuitenkin tekstinä pian koko Ranskaan, ja sen lisäksi siitä huhuttiin muuallakin Euroopassa. Vuoden 1665 näytelmä *Don Juan* suututti uskonnollisia piirejä entisestään, sillä näytelmän nimihenkilö on viehättävä, terävä-älyinen ja peloton ateisti, jonka mielipiteitä vastustava Sganarelle puolestaan on pelkuri ja nuoleskelija ja lisäksi pelkkä palvelija. Don Juan kyllä saa ansionsa mukaan ja kuolee salamaniskuun. Näytelmä kiellettiin 15 esityksen jälkeen ja sen kirjoittajalle toivottiin samanlaista loppua kuin päähenkilölle.

Lääkärikuntakin sai osansa jo *Don Juanissa*, mutta varsinaisesti sen vihat Molière sai seuraavalla komediallaan *Rakkaus lääkärinä (L'amour médecin, 1665)*, jonka neljä lääkäriä ovat varsinaisia puoskareita. Hälystä huolimatta Molièren seurue sai vuonna 1665 nimityksen Kuninkaan seurue (Troupe de Roi).

Molière palasi vielä *Tartuffen* pariin, muokkasi sitä ja esitti uudelleen nimellä *Huiputtaja (L'Imposteur)* vuonna 1667. Näytelmä kiellettiin ensi-iltaa seuraavana päivänä, ja myöhemmin arkkipiispa vielä ilmoitti paimenkirjeessään, että myös näytelmän lukeminen ja kuunteleminen julkisesti sekä yksityisissä tilaisuuksissa on kiellettyä kirkosta erottamisen

uhalla. Vuonna 1669 kuningas kuitenkin antoi luvan Tartuffen esittämiseen, ja sen uusi ensi-ilta oli Pariisin suurin teatteritapahtuma.

Skandaalit lisäsivät Molièren mainetta ja kansansuosiota, mutta vähitellen kuninkaan suosikkia ruvettiin pitämään liian hankalana, ja häneltä tilattiin Tartuffen jälkeen hoviesityksiin vain muutama comédie-ballet. Uudeksi hovin suosikiksi nousi säveltäjä Jean-Baptiste Lully baletteineen. Kuningas oli suuri baletin harrastaja: esimerkiksi vuonna 1670 hän tanssi itse Molièren balettikomediasa *Erinomaiset rakastavaiset (Les Amants magnifiques)*.

Kaikista Molièren näytelmistä ei seurannut katastrofeja. Meidän aikanammekin esitetyistä esimerkiksi *Lääkäri vastoin tahtonsa (Le Médecin malgré lui, 1666)*, *Saituri (L'Avare, 1668)* ja *Amphitryon (1668)* saivat hyvän vastaanoton jo omana aikanaan.

Molièren viimeiseksi näytelmäksi jäi *Luulosairas (Le Malade imaginaire, 1673)*, jossa hän pilkkaa ihmisen irrationaaleimpia tunteita, kuolemanpelkoa ja surkeilua ja jossa hänen pilkkansa lääkäreitä kohtaan saavuttaa huippunsa. Molière kuoli *Luulosaira*an neljännen esityksen jälkeen 17.2.1673. On sanottu, että yksikään lääkäri ei tahtonut tulla hoitamaan Molièrea hänen viimeisenä päivänään. Häntä ei myöskään saanut haudata siunattuun maahan.

Venäläinen kirjailija Vladimir Rafailovits Zotov on kirjoittanut Molièresta näytelmän, jonka loppukohtaus on seuraavanlainen:

" -Kuningas tulee. Hän haluaa nähdä Molièren. Molière! Mikä hänellä oikein on?

- Hän on kuollut.

Prinssi juoksee Ludvigia vastaan ja lausuu:

- Sire! Molière on kuollut!

Ludvig XIV ottaa hatun päästään ja sanoo:

- Molière on kuolematon."

Näytelmä on seipitetty; on myös sanottu, että Molièren uran kehitys nuoren Aurinkokuninkaan mielikirjailijasta syrjäytetyksi ihmisvihaajaksi kertoo jotain hyvin universaalia taiteilijan ja yksinvaltiaan suhteesta.

Keskeiset lähteet:

Mihail Bulgakov: Herra Molière (SN-kirjat 1980)

Pentti Paavolainen: Eurooppalaisen teatterin historiaa (saatavilla maksua vastaan Teakin virtuaaliyliopistosta)

TEKSTISTÄ ESITYKSEKSI

Lue *Luulosairaan* kuudes kohtaus, joka käydään luulosairaan Arganin, hänen entisen vaimonsa Belinen ja heidän palvelija Toinetten kesken.

- a. Miten Argan suhtautuu Belineen, entä Toinetteen?
- b. Millaisia tavoitteita Belinellä näyttää olevan kuudennen kohtauksen perusteella? Mistä sen voi päätellä?
- c. Missä piilee kohtauksen huumori? Voit tarkastella kysymystä esimerkiksi henkilöiden, henkilösuhteiden ja kielen näkökulmasta. Miten tekisit huumorista ilmeistä ja näkyvää, jos itse ohjaisit kohtauksen näyttämölle?

Kohtaus 6.

BELINE, ARGAN, TOINETTE

ARGAN:Ah, vaimoni, tulkaa lähemmäksi.

BELINE:Miespolo, mikä hätänä?

ARGAN:Tulkaa pelastamaan minut.

BELINE: Mikänytonhätänä, mistä on kysymys pojuseni?

ARGAN: Äitä.

BELINE: Tupuseni.

ARGAN: Minut raivostutetaan ehdoin tahdoin.

BELINE: Voi voi. Ukkoparka! Kuinkas sitten?

ARGAN: Tuo teidän Toinetten tolvanne on sietämättömämpi kuin koskaan.

BELINE: Älkäää nyt vaan kiihtykö.

ARGAN: Hän saa minut suunniltaan.

BELINE: Ihan rauhallisesti nökerö.

ARGAN: Aina vastakarvaan tahdon sitten mitä tahansa.

BELINE: Höpötipöpöti, ihan hissuksiin.

ARGAN: Hänellä oli otsaa sanoa etten minä muka ole sairas.

BELINE: Mikä kiusanhenki.

ARGAN: Nupukka, tähän tiedätte millainen hän osaa olla.

BELINE: Kyllä käpykkäni, hän on väärässä.

ARGAN: Armas, tuo törkimys tappaa minut.

BELINE: Oi voi. Oi voi.

ARGAN: Hän se juuri erittää kaiken sappeni.

BELINE: Älkäää nyt noin suuttuko.

ARGAN: Kuinka monta kertaa minä olen pyytänyt teitä ajamaan hänet tiehensä.

BELINE:Taivaan tähden, pojuseni, kaikilla palvelijoilla on omat pikku vikansa, joskus sitä täytyy kestää huonoja ominaisuuksia hyvien kustannuksella.

Toinette on suora, huolehtivainen, ahkera ja ennen kaikkea uskollinen ja tiedäthän, että näinä aikoina pitää olla tarkka pestatessaan palvelusväkeä.

Haloo, Toinette!

TOINETTE:Niin rouva?

BELINE:Miksi sinä olet suututtanut minun mieheni?

TOINETTE:(Lempeästi.) Minäkö? En suinkaan. En ymmärrä mistä te puhutte. Palvelen herraa aina parhaani mukaan.

ARGAN:Ah, petturi!

TOINETTE:Hän kertoi meille tahtovansa antaa tyttärensä vaimoksi herra Diafoiruksen pojalle. Minä vastasin, että sulhanen sopii hyvin, mutta että mielestäni tyttö olisi parempi laittaa luostariin.

BELINE:Mutta eihän siinä ole mitään pahaa. Toinettehan on oikeassa.

ARGAN:EI rakas! Älkää uskoko häntä. Tuo lunttu piinasi minua kuin riivattu.

BELINE:Uskonhan minä sinua kultapieni. Asetukaahan nyt oikein rauhallisesti, noin. Kuunnelkaa Toinette: jos vielä kiusaat minun miestäni minä ajan sinut kadulle. No niin tuokaa tyynyjä ja hänen turkisviittansa, minä peittelen hänet mukavasti tuoliinsa. Tehän olette ihan miten sattuu. Vetäkää myssy tiukasti korville, mikään ei vilustuta enemmän kuin korviin joutunut ilma...

ARGAN:Voi mamma kuinka kiitollinen minä olenkaan huolenpidostanne.

BELINE:(Pöyhii ja asettelee tyynyjä.) Nouskaa vähän, minä laitan tämän tähän allenne. Tähän te voitte nojata ja tämä tulee toiselle puolelle. Tämä tulee selän taakse ja tähän voitte painaa päänne.

TOINETTE:(Painaa tyynyn rajusti Arganin kasvoille.) Ja tämä tässä, tämä ehkäisee raittiin ilman.

ARGAN:(Nousee raivoissaan ja alkaa heittää tyynyillä Toinettea.) Aah, haaska! Aiot tukehduuttaa minut!

BELINE:Kas niin, kas niin, mikä nyt on hätänä?

ARGAN:(Hengästyneenä tuoliinsa heittäytyneenä.) Ah, ah, ah, en kestä enää!

BELINE:Miksi te noin suututte? Hän tarkoittaa vain hyvää.

ARGAN:Rakkaani, ette ymmärrä tuon luntun kavaluutta. Ah, hän on saanut minut suunniltani. Tarvitsen enemmän kuin kahdeksan lääkettä ja kaksitoista peräruisketta ennen kuin tästä tokenen.

BELINE:Tyyntyhän nyt ystävä pieni, tyynty.

ARGAN:Kulta rakas, te olette ainoa lohtuni.

BELINE:Pikkupoikaparkaseni!

ARGAN:Kiitokseksi minulle osoittamastanne rakkaudesta, tahdon, kuten teille lupasin, laatia testamenttini.

BELINE:Ystävä rakas, pyydän teitä, ei puhuta sellaisesta, en kestä koko ajatusta. Pelkkä sana "testamentti" saa minut värisemään kauhusta.

ARGAN:Minähän pyysin teitä puhumaan tästä notaarille.

BELINE:Hän sattuuikin juuri olemaan minun huoneessani.

ARGAN:Pyytäkää hänet sisään rakas. Pyytäkää hänet tänne.

BELINE:Voi kultaseni, kun todella rakastaa miestänsä, tuollaiset asiat tупpaavat unohtumaan.

TEHTÄVIÄ ESITYKSEN JÄLKEEN

1. Lue Lauri Meren arvostelu Kansallisteatterin Luulosairas-esityksestä Helsingin Sanomista ja Ilona Kankaan vastaava arvostelu Turun Sanomista. Mistä asioista olet samaa mieltä ja mistä eri mieltä näiden arvostelujen kanssa? Huomaa, että vaikka arvostelu on aina asiantuntijamielipide, kirjoittajat voivat olla hyvinkin jyrkästi eri mieltä esityksen ansioista ja heikkouksista.

<http://www.hs.fi/arviot/nayttely/a1429772037346>

<http://www.ts.fi/kulttuuri/nayttamotaide/762513/Klassikko+kepealla+kadella>

2. Oma terveys ja hyvinvointi kiinnostavat ihmisiä nyt valtavasti.
 - Millaisia appseja tiedät oman liikkumisen, syömisen ja terveyden tarkkailuun? Mitä niistä pidät hyödyllisinä?
 - Millaisia terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä lehtiä tai nettisivustoja tiedät? Luetko niitä itse?
 - Kurkista ostoskanavan tarjontaan. Millaisilla laitteiden avulla luvataan kunnon ja ulkonäön parantuvan. Ostaisitko sellaisia itse?
 - Mitkä ovat vuoden 2015 muotidieetit? Miten ne vastaavat virallisia ravintosuosituksia?
3. Höynäyttäminen on toisaalta sidoksissa huumoriin, viihteeseen ja kaupallisuuteen. Ihmisiä höynäytetään piilokameraohjelmissa, Hauskoissa kotivideoissa, erilaisissa mentalistisarjoissa, horoskoopeissa ja mainoksissa. Tee oma höynäytys valitsemallasi tavalla.
4. Ketkä haluavat hyötyä ihmisten hyväuskoisuudesta? Mainitse kolme esimerkkiä, joissa ihmisiä on höynäytetty jonkinlaista etua

tavoiteltaessa. Tutustu seuraaviin sivustoihin ja mainitse tietämiäsi väärän tiedon levittämisestä kertovia lähteitä.

- Uskontojen uhrien tuki
- Skepsis
- Julkisen sanan neuvosto
- Mainonnan eettinen neuvosto
- Faktabaari
- Roskatiede.wordpress.com
- Talouselämä.fi –sivustolta artikkeli *300 biljoonan vedätys: ”Kaikkien aikojen suurin taloushuijaus”*

Lue Imagen juttuarkistosta Ville Kormilaisen artikkeli *Mitä *%&!vittua, Ilja Janitskin? Pohdi, millaisia tavoitteita MV:n kaltaisen ”journalismin” julkaisijoilla voi olla ja miksi tällaista ”journalismia” luetaan. Voit peilata ajatuksiasi myös Laura Saarikosken jo vuonna 2011 kirjoittaman törkytabloidijournalismista kertovan blogitekstin *Tunnontuskainen toimittaja: näin törkytabloidit toimivat!* kautta.*

<http://www.image.fi/image-lehti/mita-vittua-ilja-janitskin>

5. <http://stipendiblogi.fi/tunnontuskainen-toimittaja-nain-torkytabloidit-toimivat.html>

6. Huiputus on ollut taiteen aiheena Moliéren jälkeenkin. Katso ja arvostelee esimerkiksi

Epäillyt (ohj. Bryan Singer) 1995

Puhallus (ohjs. George Roy) 1973

tai lue ja arvostelee teos

John Grisham, *Puhallus* (2013, WSOY)

Pauliina Susi, *Pyramidi* (2009, Tammi)

7. Kirjoita tekstitaitovastaus kevään 2013 ylioppilaskoetehtävään 1 tai 2.
Löydät kokeen esimerkiksi Ylen Abitreenien sivuilta.

[http://oppiminen.yle.fi/sites/oppiminen.yle.fi/files/yo-kokeet/
aidinkieli_tekstitaito_k2013.pdf](http://oppiminen.yle.fi/sites/oppiminen.yle.fi/files/yo-kokeet/aidinkieli_tekstitaito_k2013.pdf)